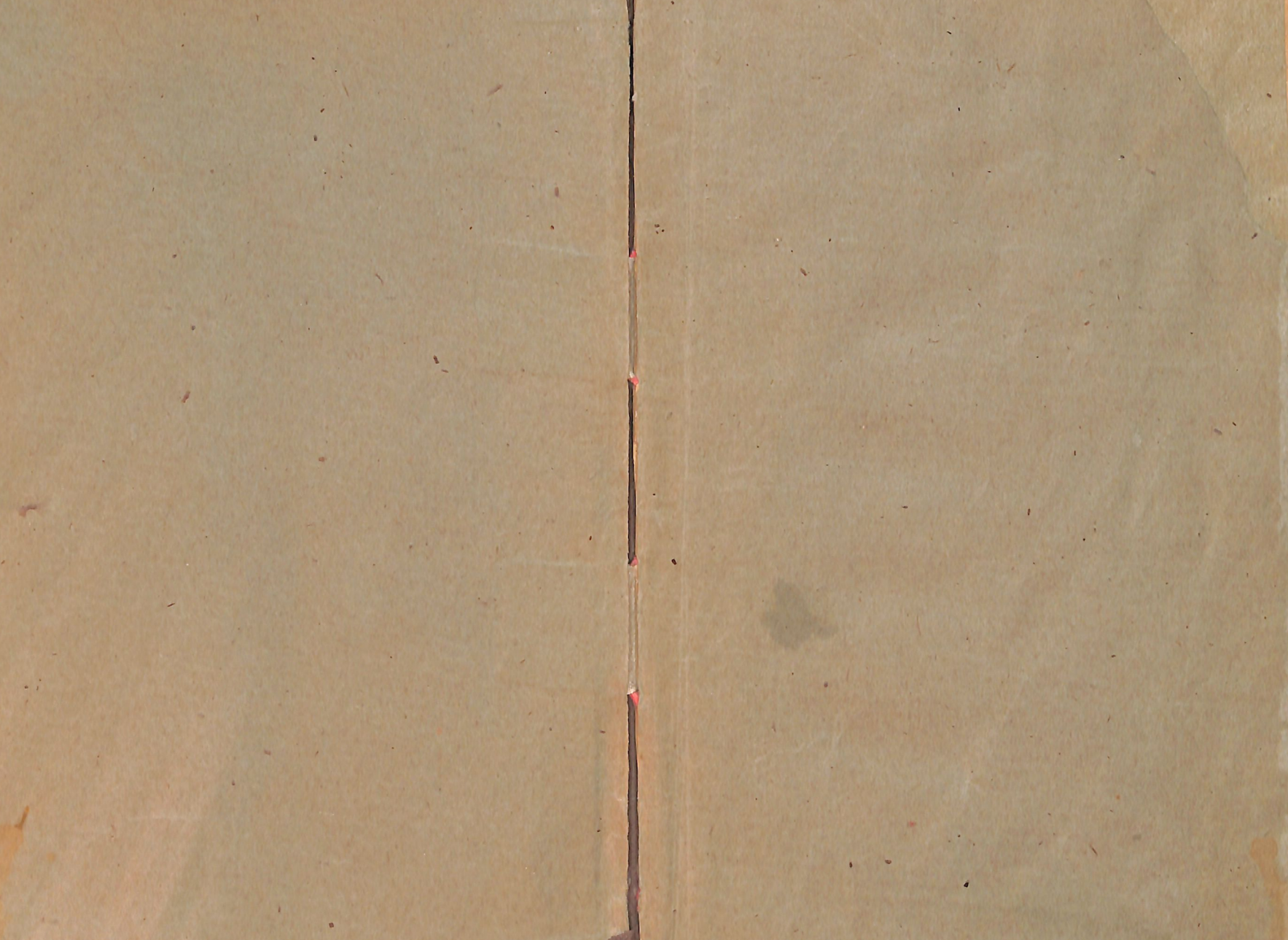

ԵՄԱՍԵՐ ՇՆԿԱՆ

825
ՊԼ-13

~~2-3~~
~~h-09~~

из

Gruppenungangsz:

ਉਸਦੀ ਮਨੀਬਤ

10

ԵՍԱՍԷՐ ՀՍԿԱՆ

~~_____~~

ՀԱՅԱՍՏԱՆԿԱՆ ԳԵՂԱՐԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

43

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆԱԿԱՆ ԿԱՌԱՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐԱԼԻԶԱՄ

24-49

500415—1020

28 JUN 2005

82-13 ^{պր} 104

22 NOV 2000

ՕՍԿԱՐ ՈՌԱՅԼԴ

ԵՍԱՍԵՐ ՀՍԿԱՆ

5685

№ 43

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ԿՈՄԻՏԵ
ԵՐԱՅԵՐԱՆ — 1920

№ 43

26.08.2013

1192

ՕՍԿԱՐ ՌԱՅԼԴ

ԵՍԱՍԷՐ ՀՍԿԱՆ

Ամեն իրիկնապահ երեխաները, դըպ-
րացից վերադառնալիս, մանուկ էին հըս-
կալի աչքին ու խաղում:

Դա մի մեծ, գեղեցիկ աչքի էր՝
հուրը կանաչ խոտով: Այս ու այն կողմ
խոտերի միջից բարձրանում էին, առտ-
ղերի պէս չքնաղ, ծաղիկները, և կար
այնտեղ տասներկու ծիրանի ծառ, ո-
րոնք զարնանը բացւում էին քնքոյշ ծա-
ղիկներով, և աշնանը տալիս՝ առատ մըր-
գեր: Թռչունները թռուում էին ծառե-
րին ու երգում այնքա՛ն քաղցրանուշ,
որ մանուկները թողնում էին իրենց խա-
ղը ու ականջ դնում նրանց,

— Ի՛նչ երջանիկ ենք մենք այստեղ,
ասում էին նրանք միմիանց:

Մի օր հսկան վերադարձաւ: Նա այցի էր գնացել իր բարեկամ Կորնուէշի մարդակերին և եօթ տարի մնացել էր նրա մօտ: Այդ եօթ տարում նա ասել էր այն ամենը, ինչի մասին պիտի խօսէր, որովհետև նրա ասելիքը սահմանափակ էր, և նա վճռեց վերադառնալ իր սեփական զղեակը: Երբ նա դարձաւ, տեսաւ երեսփաներին, որոնք խաղում էին այգու մէջ:

— Ի՞նչ էք անում այստեղ, գոչեց նա դաժան ձայնով, և մանուկները փախան:

— Իմ սեփական այգին՝ իմ սեփականութիւնն է, ասաց հսկան.— ամեն մարդ թող այդ լա՛ւ իմանայ, և ոչ ոքի թող չեմ տալ այստեղ խաղալ՝ բացի ինձնից: Ապա նա այգու չորս կողմը բարձր պատնէշ քաշեց ու վրան մի ցուցանակ կախեց.

ԻՐԱՆԱՅԻՆ
ԿԸ
ԴԱՏԱԳԱՐՏՈՒ

Մի խփական ետսէր էր նա:

Այժմ խեղճ երեսփաները տեղ չունէին

խաղալու: Փորձեցին խաղալ հանապարհին, բայց այնտեղ փոշոտ էր և լիքը կարծր քարերով, և այդ նրանց սրտովը չէր: Նրանք, դասերից յետոյ, թափառում էին բարձր պատնէշի շուրջը և խօսում գեղեցիկ այգու ներսի մասին:

— Ի՞նչ երջանիկ էինք մենք այնտեղ, ասում էին միմիանց:

Ապա եկաւ Գարունը, և ողջ աշխարհը լցուեց փոքրիկ ծաղիկներով ու փոքրիկ թռչնիկներով: Միայն ետսէր հսկայի այգում տիրում էր խոր Զմեռը: Թռչունները չէին ուղում երգել, որովհետև այնտեղ մանուկներ չկային, և ծառերը մոռացան ծաղիկը: Մի անգամ մի գեղեցիկ ծաղիկ դուրս հանեց իր դուրսը խոտի տակից, բայց երբ տեսաւ ցուցանակը՝ այնքան խղճաց մանուկներին, որ իսկոյն ներս քաշեց դուրսն ու քնով անցաւ:

Գոհ էին միայն Զիւնն ու Սառնամանիքը.

— Գարունը մոռացել է այս այգին,

ասում էին նրանք.— ու մենք այստեղ
կապրենք տարին տասներկու ամիս:

Ձիւնը ծածկել էր խոտը իր մեծ սպի-
տակ ըղձմտով, և սառնամանիքը պատել
էր բոլոր ծառերը արծաթով: Յեռոյ նը-
րանք հիւր կանչեցին իրենց մօտ հիւ-
սիսային Քամուն, ու նա եկաւ: Նա փա-
թաթուած էր մուշտակի մէջ և ողջ օրը
ոռնում էր այգում ու տեղահան անում
ծխնելուղների ծածկոցը:

— Հիանալի տեղ է այս, ասաց նա.
— մենք հիւր կկանչենք մեզ մօտ և
կարկտին:

Ու եկաւ Կարկուտը: Ամեն օր, օրը
երեք ժամ, նա թմրկահարեց դղեակի տա-
նիքը, մինչև որ չարդ ու փշուր արաւ
կղմտերը, և ապա պտտում էր այգու
չորս կողմը այնքան արագ, ինչքան կա-
րող էր: Նրա զգեստը դորշ էր և շունչը՝
սառույց:

— Ես չեմ կարողանում հասկանալ՝
ինչո՞ւ ախքան ուշացաւ Քարունը, աս-
աց Նասսէր հօփան՝ նոտելով պատու-

հանի առաջ և նայելով իր ցուրտ և սպի-
տակ այգուն.— լոյս ունիմ, որ կփոխւի
եղանակը:

Սափայն ո'չ Քարունն եկաւ և ոչ էլ
Ամառը: Աշունը ամեն մի այգու ոսկէ
մրգեր բերաւ, իսկ հսկայի այգուն՝ ոչինչ:

— Նա անչափ Նասսէր է, ասաց նա:

Ու այդտեղ մշտապէս Ձմեռ էր, և
հիւսիսային Քամին, և Կարկուտը, և
Սառնամանիքը, և Ձիւնը պարում էին
ծառերի միջին:

Մի առաւօտ հսկան պարկած էր մահ-
նակալի վրայ, երբ լսեց մի գեղեցիկ ե-
րաժշտութիւն: Նա հնչեց նրա ականջին
այնքա՛ն քաղցրանուշ, որ նա կարծեց,
թէ Սրբայական նուագածուններն են անց-
նում: Դա, նրա պատուհանի տակ եր-
գող մի փոքրիկ կանեփակեր էր լոփ-
բայց նա այնքա՛ն վաղուց իր այգում
թռչնի երգ չէր լսել, որ այդ երգը նը-
րան թւաց աշխարհիս ամենասքանչելի
երաժշտութիւնը: Մինչ այդ Կարկուտը
դադարեց պարելուց նրա դիւխին և հիւ-

սիսային Քամին կտրեց իր ոռնոցը, և մի անուշ բուրմունք ներս խուժեց կիսաբաց փեղքից:

— Կարծես, վերջապէս, Գարունն է եկել, ասաց չսկան. և նա ցատկեց մահճախից ու դուրս նայեց:

Ի՞նչ տեսաւ:

Մի դարմանալի պատկեր տեսաւ նա: Պատնէշի մի փոքրիկ ճեղքից մանուկները ներս էին խուժել ու նստոտել ծառերի ճիւղերի վրայ: Ամեն մի ծառի վրայ մի փոքրիկ մանուկ տեսաւ:

Եւ ծառերն այնքան դո՛ւ էին մանուկների դախտեան, որ իսկոյն ծածկւել էին ծաղիկներով, նրանց թևերը մեղմ օրօրում էին մանուկների զլխին: Թրուռները ճախրում էին օդի մէջ և ուրախ ճնւոգում, և ծաղիկները ճիւղերին տալիս կանաչ խոտերի տակից ու ծիծաղում: Դա մի սքանչելի տեսարան էր: Միայն մի անկիւնում մրափում էր Զմեռը: Դա այդու ամենահեռաւոր անկիւնն էր, և այնտեղ կանգնած էր մի

փոքրիկ աղայ: Նա այնքան փոքր էր, որ չէր հասնում ծառի ճիւղին, և պտտելով նրա շուրջը՝ աղիօղորմ լալիս էր: Խեղճ ծառը դեռևս պատած էր եղեամով ու ձիւնով և ճիւսիսային Քամին փչում ու ոռնում էր նրա զլխին:

— Վե՛ր բարձրացիր, մանկի՛կ, ասաց ծառը և իշեցրեց իր ճիւղը, որքան կարող էր. բայց աղան շատ պստիկ էր:

Եւ չսկայի սիրտը կափղեց, երբ տեսաւ այդ:

— Ինչքա՞ն հաստէր եմ եղել, ասաց նա. — ճի՞մա զիտեմ, ինչու Գարունը չէր ուղում դաչ այստեղ: Կնստեցնեմ էս այս խեղճ սղալին ծառի վրայ, և չետոյ կըքանդեմ պատնէշը, և իմ այգին պիտի լինի երեխաների խաղատեղի՝ միշտ և յաւիտեան:

Եւ իրաւ ափսոսաց իր արածի վրայ:

Նա լուռ ցած իջաւ, մեղմ բացեց մուտքի դուռը և դուրս եկաւ այգին: Երեխաները նրան տեսնելուն պէս այնպէս վախեցան, որ իսկոյն դուրս փախան, և

կրկին յետ եկաւ Զմեռը: Զփախաւ մի-
տն փոքրիկ տղան, որովհետեւ նրա աչ-
քերը այնպէս էին լցուել արտասուքնե-
րով, որ չէր նկատել Տակայի դալը:

Եւ Տական զգոյշ մօտեցաւ, քնքշօրէն
նրան իր բազկի վրայ առաւ ու դրեց
ծառին: Եւ ծառը իօկոյն ծաղկեց, և թրու-
չունները եկան ու երգեցին նրա վրայ,
և փոքրիկ մանուկը պարզեց իր երկու
ձեռք և դրկեց Տակայի վրդն ու համ-
բուրեց նրան: Եւ միւս մանուկները,—
երբ տեսան, որ Տական այլևս չարասիրտ
չէ,—յետ եկան, և նրանց հետ վերա-
դարձաւ Գարունը:

— Տիմա սա ձեր այդին է, փոքրիկ
մանուկներ, ասաց Տական, և վերցրեց մի
մեծ կացին ու քանդեց պատնէշը: Եւ
երբ մարդիկ կէսօրին շուկայ էին դնում՝
տեսան Տակային երեխաների հետ խա-
զալիս մի այնպիսի այգու մէջ, որի նմա-
նը երբեք տեսած չէին:

Ողջ օրը նրանք խաղում էին, և երեկո-

ները դալիս Տակայի մօտ՝ «բարի գիշեր»
ասում:

— Ու՞ր է, ապա, ձեր փոքրիկ ընկե-
րակիցը, ասաց նա.— ծառի վրայ իմ դը-
րած տղան:

Տական նրան ամենից շատ սիրեց, ո-
րովհետեւ նա նրան համբուրել էր:

— Զգիտե՛նք, պատասխանեցին մա-
նուկները.— նա գնացել է:

— Ասացէք նրան, որ վաղն անպատ-
ճառ այտուղ դալ, ասաց Տական:

Բայց երեխաներն ասացին, որ չգի-
տեն որտե՛ղ է ապրում և որ առաջ նը-
րան երբեք չեն տեսել, և Տական շատ
տրամեց:

Ամեն իրիկնապահ, դասերից յետոյ,
երեխաները դալիս ու խաղում էին չրս-
կայի հետ: Իսկ փոքրիկ տղան, որին չրս-
կան սիրում էր, ոչ մի տնդած չերեաց:
Նշան շատ սիրալիր էր դէպի բոլոր
երեխաները, սակայն նա կարօտում էր
իր առաջին փոքրիկ բարեկամին, և յա-
ճախ հարց ու փորձ անում նրա մասից

— Ինչ հաճությամբ կուղէի տեսնել նրան, ասում էր նա:

Տարիներն անցնում էին, և չսկան սաստիկ ծերացաւ և ուժից ընկաւ: Նա այլեւ չէր կարողանում խաղալ, այլ նրստում էր իր վիթխարի բազկաթոռին և զիտում երեխաների զուարճութիւններին և հիանում իր այդու վրայ:

— Ես շատ դեղեցիկ ծաղիկներ ունիմ, ասում էր նա.— բայց ամենազեղեցիկ ծաղիկները՝ երեխաներն են:

Մի ձմեռային առաւօտ, նա, հազնւելուց, իր պատուհանից նայեց դուրս: Նա այլեւ չէր ատում Ձմեռը, որովհետեւ դեռ էր, որ Գարունը այդ պահին միայն ներհում է, և որ ծաղիկները հանգիստ են առնում:

Յանկարծ, զարմանքով, նա տրորեց իր աչքերն ու սկսեց նայել ու նայել: Անշուշտ մի հրաշալի տեսարան էր: Այդու ամենահեռուոր անկիւնում կար մի ծառ ամբողջովին ծածկւած զեղեցիկ, սպիտակ ծաղիկերով: Նրա ճիւղերը ողջը ոսկեայ

էին, և նրանցից կախուած պտուղները արծաթէ, և տակը կոնգնած էր, նրա սիրած, փօքրիկ տղան:

Չսկան ուրախ իջաւ սանդուխներով ու դուքս եկաւ այդին: Նա խոտերով ուղղակի գէպի մանուկը փաղեց: Երբ բոլորովին մօտեցաւ նրան՝ նրա դէմքը բարկութիւնից շառագունեց, և նա ասաց.

— Այդ ո՞վ է հանդգնել վիրաւորելու քեզ:

Որովհետեւ մանկան ափերի մէջ երկու մեխի հետք կար, ու այդ երկու մեխի հետքը կար և նրա փօքրիկ ոտների վրա:

— Այդ ո՞վ է հանդգնել վիրաւորելու քեզ, զոչեց չօկտն.— Ասա՛ ինձ, որպէսզի կարողանամ վերցնել իմ ձեռք թուրը և օպանել նրան:

— Ո՛չ, պատասխանեց մանկիկը.— Ձե՛ռք սրանք Մերոյ վերքեր են:

— Ո՞վ ես դու, հարցրեց չսկան, և մի խորհրդաւոր երկիւղ պատեց նրան, ու նա ծունկ իջաւ փօքրիկ մանկան առաջ:

Եւ մանուկը ժողովաց հսկային և ասաց
նրան.

— Մի օր դու թող տուիր ինձ խա-
ղալու բո աղբուս. այսօր դու կգաս ինձ
կետ իմ ալիին, որ Սրբաշուծիւնն է:
Եւ երբ ետէս է:

Եւ երբ երեխաները այդ իրիկնապահին տուն էին գառնաւ, ծառի տակը գտան անշնչացած հսկային, որ ողջ ծածկուել էր սպիտակ ծաղիկներով:

Գրքն է՝ 3 րումբ.

Տպար.՝ Սեփար. Հայկ. Վոճիս. Մանկւա, Սրբեաններս փ., 2

Типогр. Центральн. Армянск. Комис., Москва, Армянский пер.,

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0169374

1142